

DOI 10.54596/2958-0048-2023-4-156-164

ӨОЖ 811.161.1

ГТАМА 16.01.45

СТУДЕНТТЕРДІҢ МӘТІНМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Атығаева К.М.¹, Қошанова Ж.Т.^{1*}, Ерсайнова А.Б.²

¹*М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті,
Петропавл, Қазақстан Республикасы*

²*С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық зерттеу университеті,
Астана, Қазақстан Республикасы
*E-mail: *zhazira29092009@mail.ru*

Аңдатпа

Бұл мақалада орыс тілді топтардағы студенттердің кәсіби қазақ тілінен мәтінмен жұмыс істей алу жолдарын қалыптастыру жайында айтылады. Себебі, жаңаша әдіс-тәсілдердің тиімділігі қашан да маңызды. Автор берілген тапсырманы орындау барысында студенттердің мамандық бойынша айтылым, жазылым, оқылым, тыңдалым дағдыларын қалыптастыруға баса назар аударған. Әрі құқықтанудың қыры мен сырын аша түсетін тапсырмаларды беріп қана қоймай, жаңа терминдерді тануға бағыттайтын ақпараттарды да қамтиды.

Авторлар мәтінмен жұмыста айтылым бағытындағы тапсырмаларға ерекше назар аударған, өйткені олар ақыл-ой белсенділігін дамытуға, меңгерген лексика мен синтаксистік конструкцияларда қолданылған грамматикалық категориялардың қолданылуын қалыптастыруға ықпал етеді. Авторлардың мақсаты білім алушылардың мамандықтары бойынша өзара сөйлесе алуларын қалыптастыруды көздегендіктен, мақалада рөлдік сұхбаттар құрастыру, дайын сұхбаттардың үлгісінде өз сұхбаттарын құрастыра білу жұмыстары көптеп берілген. Жаттықтыру әдісі де бар, себебі кез келген білім жаттықтырудан басталады.

Зерттеу жұмысының ғылыми маңыздылығы: мақала жоғары оқу орындарындағы қазақ тілі саласына үлес қосады. Ал практикалық маңыздылығы: зерттеу нәтижелерін практикалық сабақтарға қосымша оқу материалы ретінде пайдалануға болады.

Түйін сөздер: кәсіби қазақ тілі, әдіс-тәсіл, мәтінмен жұмыс, сұхбат, құқықтану терминдері, оқылым, тыңдалым, жазылым.

РАЗВИТИЕ УМЕНИЙ СТУДЕНТОВ РАБОТАТЬ С ТЕКСТОМ

Атығаева К.М.¹, Қошанова Ж.Т.^{1*}, Ерсайнова А.Б.²

¹*Северо-Казахстанский университет имени М. Козыбаева,
Петропавловск, Республика Казахстан*

²*Казахский агротехнический исследовательский университет имени С. Сейфуллина,
Астана, Республика Казахстан
*E-mail: *zhazira29092009@mail.ru*

Аннотация

Одной из актуальных проблем в обучении казахскому языку как неродному является работа с текстами по специальности.

Авторы данной статьи акцентируют свое внимание на формировании у студентов навыков говорения, чтения и письма.

В статье представлены задания, направленные на понимание информации, предложенной в текстах. Поскольку это тексты по специальности, поэтому чтобы понять их смысл, авторами представлена система работы с юридическими терминами. В статье уделяется большое внимание и формированию у студентов навыков как диалогической, так и монологической речи. В обучении казахскому языку нами используются как традиционные формы обучения, так и инновационные.

Научная значимость: статья вносит вклад в методику обучения казахскому языку.

Ключевые слова: профессиональный казахский язык, метод, работа с текстом, интервью, термины юриспруденции, чтение, аудирование.

DEVELOPING STUDENTS' ABILITIES TO WORK WITH TEXT

Atygayeva K.M.¹, Koshanova Zh.T.^{1*}, Yersainova A.B.²

¹*M. Kozybayev North Kazakhstan University, Petropavlovsk, Republic of Kazakhstan*

²*Kazakh Agrotechnical Research University named after Saken Seifullin,
Astana, Republic of Kazakhstan*

**E-mail: zhazira29092009@mail.ru*

Abstract

This article talks about the formation of students' ways of working with professional texts in the Kazakh language in Russian-speaking groups. Because the effectiveness of new methods is always important. The author focused on the formation of speaking, writing, reading and listening skills of students in their specialty. The article not only gives tasks revealing aspects and subtleties of jurisprudence, but also contains information aimed at studying new terms.

When writing the article, the authors paid special attention to tasks in the speech direction when working with the text, because they: develop mental activity; contribute to the formation of the use of the studied vocabulary and grammatical categories used in syntactic constructions. In the article, since the authors intend to form the mutual speech of students in their specialties, many tasks are set to create role-playing interviews, the ability to compose their own interviews using the example of ready-made interviews. There is also a training method, because any education begins with training.

Scientific significance of the research work: the article contributes to the development of the Kazakh language in higher educational institutions. And practical significance: the results of the study can be used as additional educational material in practical classes.

Keywords: professional Kazakh language, method, working with text, interview, terms of jurisprudence, reading, listening.

Кіріспе

«Кәсіби қазақ тілі» пәнінің негізгі мақсаты – қазақ тілін кәсіби деңгейде жетік меңгерту, сол себептен кәсіби қазақ тілі сабағында студенттердің мамандықтарына байланысты кәсіби мәтіндермен жұмыс жүргізіледі.

Сабақтың тақырыбы бойынша алынған мәтіндегі ақпаратта ойдың нақты, дәл берілуі, тілінің түсінікті болуы – негізгі шарттардың бірі болып табылады. Сонымен қатар, студенттердің коммуникативтік және когнитивтік қажеттіліктері де ескерілуі керек.

Қазақстандық ғалымдардың ұсыныстары негізінде іріктеліп алынған мәтіндер келесі талаптарға сай болу тиіс: ақпараттылығымен, мамандықтың маңызды тарауларын қамтуымен, студенттердің болашақ мамандығы мен кәсіби қызығушылықтарын ескеруімен, өзектілігі, білім беру жағынан құндылығы, мазмұны жағынан қолжетімді болуы.

Сонымен қатар мәтіннің мазмұны ұсынылған тақырыпқа сай және нақты коммуникативті міндетті шешуге бағытталған болуы керек.

Түйіндей келгенде, мамандыққа қатысты мәтіндер студенттердің мамандық тілін меңгеруде ерекше қызмет атқарады. Кәсіби сөйлеу дағдысын қалыптастыруға, тілге деген қызығушылығын арттыруына, арнайы лексиканы меңгеруіне әсерін тигізеді. Алынған мәтіндер студенттердің мамандығы бойынша білімін жетілдіріп, келешекте атқаратын жұмыстарына пайдалы ақпараттар алып, кәсіби танымдарын кеңейтеді.

Зерттеу әдістері

Мәтінмен жұмыс істеу барысында дәстүрлі әдістемеге сай мына жаттығуларды жиі қолданамыз: мәтінді оқу, оны аудару, мәтін бойынша сұрақтарға жауап беру, жоспар құрастыру. Сонымен қатар, соңғы жылдары қазақстандық зерттеушілер мәтінмен жұмыс істеудің үш кезеңін ұсынады: мәтін алды тапсырмалар, мәтінді оқу кезіндегі орындалатын тапсырмалар және мәтіннен кейінгі жаттығулар.

Жалпы студенттерді мамандыққа тікелей қатысы бар мәтіндер қызықтырады. Ғалымдардың пікірінше тілді үйретуде: «мәтіндік материалды бағдарлы іріктеу және оның кәсіби бағытын ескере отырып, жүйелі түрде жүргізгенде ғана студенттерге табысты болуы мүмкін» екені айтылады [1].

Біз өз зерттеуімізде мәтіннің ақпараттық жағына ғана емес, тілдік жағына да мән береміз. Әрбір мәтінге кем дегенде сөздік құрастырылады, зерттелген және зерттеліп жатқан лексикалық және грамматикалық материалдармен жұмыс жүргізіледі.

Мамандық бойынша мәтіндерде терминдер жаңа болғандықтан, олармен жұмыс істеуге үлкен мән беріледі, өйткені оларды қолдану ғылыми стильге тән қасиет. Осы орайда, ХХІ ғасырдың лингвистикасы үшін ресейлік ғалымдардың зерттеулері өзекті екенін айта кетуге болады. Мәселен, ғылыми білім беру қарым-қатынасындағы сөйлеу және мәтін арасындағы айырмашылық, терминнің тілдік құбылыстың мәнін түсінуге әсері жайында айтқан пікірлері [2].

Көріп отырғандай, терминдерді түсіндіру әдістері лингвистикалық және экстралингвистикалық себептерге де байланысты, олардың негізгілері «терминнің өзінің ашықтығы, терминді енгізу мақсаты, ғылымның табиғаты, ғылымға жүгіну, материалды беру формасы».

Зерттеу нәтижелері

Тілші-ғалым К.М. Атығаеваның жоғары оқу орындарының заң мамандығында оқитын студенттеріне арналған «Кәсіби қазақ тілі» оқу-әдістемелік құралын ерекше атап өтуге болады [4]. Бұл еңбектің басты мақсаты – сөйлеу тілі қалыптасқан студенттердің қазақша айтылым, жазылым, оқылым дағдыларын мамандыққа қатысты жетілдіру, жалпы сөздік қорын молайту. Ғалымның аталмыш еңбегінде мамандыққа байланысты он бес сабақтың тақырыптық материалдары берілген. Автор мәтінмен жұмыс істеуде студенттердің кәсіби түрдегі сөздік қорын дамыту, ауызекі сөйлеу дағдысын қалыптастыру, жазба тілін, сауаттылықтарын арттыруды белгілі бір тақырып төңірегінде қамтыған. Мәселен: «Әкімшілік құқық бұзушылық» атты оныншы сабаққа берілген мәтін бар. «Әкімшілік бұзушылық мемлекеттік немесе қоғамдық тәртіпке, меншікке, азаматтардың бостандықтарын, басқарудың белгіленген тәртібіне қиянат жасайтын, сол үшін заңдармен әкімшілік жауаптылық көзделген құқыққа қарсы кінәлі әрекет немесе әрекетсіздік. Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері: он алты жасқа толған азаматтар. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлеріне және оларға қолданылатын жауапкершілік шараларына тоқталу қажет. Әкімшілік мәжбүрлеу деп атқарушы органдардың және әкімшілік билікті жүзеге асыруда ерекше өкілеттігі бар лауазымды адамдардың ұйымдастырушылық, психологиялық және тікелей ықпал ету шараларын түсінеміз. Ол мемлекеттік мәжбүрлеудің құрамдас бөлігі болып табылады. Ол тиісінше жазалау шараларын болдырмау, жою немесе қолдану мақсатында жүргізіледі. Әкімшілік мәжбүрлеу шараларының түрлері: 1) Әкімшілік шаралар: - мүліктік немесе жеке тексеру, бақылау, тексеру, құжаттарды тексеру, әкімшілік қамауға алу, карантиндік шараларды енгізу, қоғамдық қауіпсіздік жағдайында жолдарды жабу, мемлекеттік шекараны жабу. 2) Әкімшілік алдын алу шаралары: - құқық бұзушылықты тоқтатуды,

қару қолдануды, науқас адамды мәжбүрлеп емдеуді, жолдан техникалық емес көліктерді алып тастауды, мекеме мен кәсіпорынды жабуды талап ету. 3) Әкімшілік өндіріп алу шаралары: - бұзылған құқықты қалпына келтіру (өздігінен салынған құрылысты бұзу, өз бетімен кірген үйден шығару), кәмелетке толмағандардың келтірген зиянын ата-аналары өтеу. 4) Әкімшілік жауапкершілік шаралары: - ескерту, айыптау, мүлкін тәркілеу, арнайы құқықтан айыру, әкімшілік қамаққа алу, лицензиядан немесе патенттен айыру, кәсіпкерлік қызметке бақылауды тағайындау.

Мәтінмен жұмыс істеу арқылы тиімді нәтижеге жету үшін студенттің сөйлеу дағдысы мен шеберлігін қалыптастыруға бағытталған арнайы жаттығулар жүйесі қажет. Әдетте зерттеушілер мәтінмен жұмыс істеудің үш кезеңін ұсынады. Ғалым- зерттеуші М.В. Куимова төрт кезеңді ұсынады. Оның ең біріншісі оқылымның түріне нұсқау түрінде келеді [2].

Біз өз зерттеуімізде қазақстандық ғалымдар Ф.Ш. Оразбаева, Р.С. Рахметованың «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» атты еңбегіндегі «келешек маман теориялық білімі терең, практикалық іскерлік қасиеті жоғары, шығармашылық белсенділігі дамыған жан болу тиіс – деген пайымдаудың мәнінің маңызын ескердік [5]. Қорыта келгенде, кәсіби қазақ тілі пәні мәтіндерінің мазмұны студенттердің кәсіби мамандығына сай келуі керек. Сондай-ақ мәтінді коммуникативті мақсатта меңгерудің арнайы үздік әдістемесі болған абзал. Бұл студентке болашақ мамандығы бойынша қарым-қатынас жасауына, ақпарат алмасуына, кәсіби маман болып қалыптасуына септігін тигізеді.

Кез келген мәтінді оқыту мәтін алдындағы жаттығулардан басталады. Бұл жаттығулар мәтінді қабылдауға қажетті лингвистикалық және ситуациялық атмосфераны жасайды. Олар мәтінді оқу барысында тілдік қиындықтарды жеңу үшін мәтінде көтерілген мәселені анықтауға бағытталған. Төменде олардың бірнеше әдістерін назарларыңызға ұсынамыз.

Мәтін алдындағы жаттығулар мәтінді оқу барысында тілдік қиындықтарды жеңу үшін мәтінде көтерілген мәселені анықтауға бағытталған. Студенттердің мәтін мазмұнын түсінгенін тексеру үшін мынадай тапсырма берілді.

- Бұл мәтін неше бөліктен тұрады?
- Бірінші бөлікті атаңыз. Онда қай сөздің анықтамасы берілген?
- Екінші бөлікті атаңыз. Бұл абзацта не қарастырылады? Бұл үзіндінің негізгі ойын атаңыз;
- Үшінші абзацты қалай атадыңыз? Бұл үзіндіде қандай шаралар қарастырылды?

Лексико-грамматикалық жаттығулардың мақсаты: берілген жаттығулар арқылы мәтінде кездесетін сөздерді тереңдете меңгерту, тілдік болжамын арттыру, сауатты жазуға дағдыландыру. Берілген жаттығулардың тиімділігі: болашақ маман кәсібіне байланысты сөздерге назар аударады, сауатты жазып үйренеді, сабаққа деген ынтасы артады [2].

«Әкімшілік» сөзіне анықтама беріңіз, сөзді құрамына қарай талдаңыз. Қай сөздермен тіркесіп тұр, сөз тіркестерін құраңыз;

«Бұзушылық, жауаптылық, әрекетсіздік, әкімшілік, өкілеттілік» сөздерін құрамы бойынша сұрыптап, олардың мағынасын анықтаңыз;

«Бұзушылық, жауаптылық, әрекетсіздік, әкімшілік, өкілеттілік» сөздерін тіркесіп тұрған сөздермен бірге жазып, сөз тіркестер құраңыз;

Сын есім + зат есім» кестесіне сәйкес сөз тіркестерді теріп жазыңыз;

Төмендегі сөздер қай сөздермен тіркесіп тұр, олармен сөз тіркестер құраңыз: *қарау, тексеру, енгізу, жабу*;

Табыс септігіндегі сөздерді тіркесіп тұрған сөздермен теріп жазыңыз, сөйлем құрастырыңыз;

Сөз тіркестерінің орыс тіліндегі баламасын жазыңыз:

1. жолдарды жабу	
2. құжаттарды тексеру	
3. әкімшілік қамауға алу	
4. карантин шараларын енгізу	
5. мемлекеттік шекараны жабу	

Төмендегі үзіндіні оқып, асты сызылған сөздердің мағынасын жазыңыз: ескертпе, айып, мүлікті тәркілеу, арнаулы құқығынан айыру, әкімшілік тұтқынға алу, лицензиясынан немесе патентінен айыру, кәсіпкерлік әрекетке бақылау тағайындау.

Мәтінді оқу барысында жасайтын жаттығулар: бірінші абзацты оқыңыз, негізгі ақпаратты жеткізетін сөйлемді табыңыз; әкімшілік қалпына келтіру шаралары туралы айтылған абзацты көрсетіңіз; әкімшілік жауапкершілік шаралары туралы айтатын кілт сөздерді табыңыз.

Сөз тіркестерін оқыңыз, аударыңыз, асты сызылған сөздерді сипаттаңыз.

Қамауға алу, айып салу, құқынан айыру, құралды тәркілеу, құнын төлетіп алу.

Заң терминдерінің сөздігінен мына сөздердің анықтамасын көшіріп алыңыз: бұзушылық, жаза, тәркілеу, айып салу.

Үлгі: Әкімшілік құқық бұзушылық – мемлекеттік немесе қоғамдық тәртіпке, жеке меншікке, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарына, белгіленген әкімшілік тәртіптерге зиян келтіретін кінәлі (қасақана немесе абайсызда жасалған) әрекет немесе әрекетсіздік.

Жоғарыдағы анықтамаға сүйеніп, сұрақтар мен жауаптарды оқыңыз:

1. Әкімшілік бұзушылық не? - Әрекет немесе әрекетсіздік.	
2. Қандай?	- Қарсы кінәлі
3. Не ететін?	- Нұқсан келтіретін
4. Несіне?	- Тәртібіне, құқылары мен бостандықтарына, меншігіне, тәртіпке
5. Қандай тәртібіне?	- Басқару тәртібіне
6. Не істелген?	- Белгіленген
7. Тағы несіне?	- Құқықтары мен бостандықтарына, меншігіне, тәртіпке
8. Кімнің жеке меншігіне?	- Азаматтардың
9. Қандай тәртіпке?	- Мемлекеттік немесе қоғамдық тәртіпке

Жоғарыдағы сұрақтар мен жауаптарды алдымен диалогке, содан кейін шағын әңгімеге айналдырыңыз.

Мына сөз тіркестерінің орыс тіліндегі баламасын жазыңыз: *Наложить штраф* - ...
... *заключить под стражу* - , *взыскать стоимость* - , *лишить прав* - ,
административное наказание -, *административным путем*

Сәйкестендіріңіз.

1. Жаза	а. заключить под стражу
2. Ескерту	д. лишить проав
3. Тәркілеу	б. взыскать стоимость
4. Айып салу	в. конфискация
5. Құнын төлеу	г. административным путем
6. Қамауға алу	д. предупреждение

7. Құнынан айыру е. наложитъ штраф

Жазаның түлерін оқыңыз: ескерту, айып салу, құнын төлеу, тәркілеу, қамауға алу, құқынан айыру.

Пікірмен келісуіңізді білдіріңіз. Үлгі: - Қамауға алу – жазаның түрі ме? - Келісемін. Қамауға алу - жазаның түрі.

1. – Айып салу – жазаның түрі ме?

- -

2. - Ескерту - жазаның түрі ме?

- -

3 - Тәркілеу - жазаның түрі ме?

- -

4. - Құнын төлеу - жазаның түрі ме?

- -

5. - Құнынан айыру - жазаның түрі ме?

- -

Үлгі бойынша келіспейтіңізді білдіріңіз. Үлгі: - Ескерту- жазаның түрі ме? - Өкінішке орай, ескерту – жазаның түрі екенін білмедім.

1. - Айып салу – жазаның түрі ме?

- , -

2. - Ескерту - жазаның түрі ме?

- , -

3 - Тәркілеу - жазаның түрі ме?

- , -

4. - Құнын төлеу - жазаның түрі ме?

- , -

5. - Құнынан айыру - жазаның түрі ме?

- , -

Сұрақтар мен жауаптарды оқыңыз:

- Өкімшілік жазаны кім қолдана алады?

- Мемлекет органдары

- Не үшін қолдана алады?

- Бұзғаны үшін

- Нені бұзғаны үшін?

- Занды

- Қандай?

- Өкімшілік

Жоғарыдағы сұрақтар мен жауаптарды диалогке аударыңыз. Төмендегі үлгі бойынша орындаңыз.

- Жазаның түрлерін білесіз бе?

- Білемін. Сен ше?

- Өкінішке орай, мен білмеймін. Оларды атаңыз.

- Жақсы, атайын. Тәркілеу – жазаның түрі

- Тәркілеу – жазаның түрі ме?

- Иә.

- Білмеппін. Енді білетін боламын. Жоғарыдағы диалогке сүйеніп, аналогия бойынша өз диалогіңізді құрастырыңыз.

Жазаның түрлерін пайдаланып, үлгі бойынша диалог құрастырыңыз.

- Жазаның түрлерін атаңыз.
- Жақсы, атайын.
- Атаңыз.
- Ескерту – жазаның түрі.
- Не, не жазаның түрі?
- Ескерту.
- Білмеппін, ескерту – жазаның түрі екенін.
- Білетін бол.

Сөз тіркестері мен сөздердің орыс тіліндегі баламасын жазыңыз.

«Әкімшілік - ..., құқық бұзушылық - ..., мәжбүрлеу - ..., шара - ..., атқару органдары -... ..., лауазымды тұлғалар - , әкімшілік билік -... .., жүзеге асырудағы - ..., арнаулы өкілеттілігі -... ..

«Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері кім?» сұрағына жауап беріңіз.

«Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері» деген үзіндінің мазмұнын өз сөзіңізбен айтып беріңіз.

«Әкімшілік мәжбүр ету шараларының түрлері» абзацының мазмұнын бірінші жақтан баяндап беріңіз.

«Әкімшілік құқық бұзушылық» мәтінінің мазмұнын өз сөзіңізбен үшінші жақтан айтып беріңіз. Мәтіннің бірінші абзацын оқыңыз, кластер құраңыз. Сол кестеге сүйеніп, «бұзушылық» сөзінің анықтамасын беріңіз.

Кестеге сүйеніп, «Әкімшілік ескертпе шаралары» туралы әңгімеленіңіз.

Үлгі бойынша диалог құраңыз.

- Әкімшілік алдын алу шараларына не жатады, білесің бе?
- Білемін. Сен ше?
- Өкінішке орай, мен білмеймін. Айтыңызшы
- Жақсы айтайын. Мекеме мен кәсіпорындарды жабу
- Мекеме мен кәсіпорындарды жабу ма?
- Білмеппін
- Енді біліңіз.

Жоғарыдағы диалогке сүйеніп, мына сөйлемшелерді пайдаланып, аналогия бойынша диалог құраңыз. Пайдаланатын сөйлемшелер: құқық бұзушылықты тоқтату туралы талап қою, қару қолдану, ауру адамды мәжбүрлеп емдеу, техникалық түзу емес көліктерді жолдан алу.

Үлгі бойынша орындаңыз.

Ескертпе - әкімшілік жауапкершілік шарасы ма, әлде әкімшілік ескертпе шарасы ма?

- Ескертпе - әкімшілік жауапкершілік шарасы, әкімшілік ескертпе шарасы емес.

- Мүлікті тәркілеу - әкімшілік жауапкершілік шарасы ма, әлде әкімшілік ескертпе шарасы ма?

- Лицензиясынан айыру-әкімшілік жауапкершілік шарасы ма, әлде әкімшілік ескертпе шарасы ма?

- Арнаулы құқығынан айыру- әкімшілік жауапкершілік шарасы ма, әлде әкімшілік ескертпе шарасы ма?

Қорытынды

Студенттерге болашақ мамандығына байланысты мәтін материалдарын меңгертіп қана қоймай, алынған кәсіби терминдерді тәжірибеде пайдалана білуге бағыттауы мақалының маңыздылығын арттырады.

Сол себепті, біз студенттерді кәсіби маман ретінде қалыптастыру үшін, мамандығына байланысты мәтіндерді беріп, студенттердің қызығушылығын тудыру және де жағдаяттық тапсырмалар арқылы мамандыққа қатысты терминдерді меңгерте отырып сөйлеу дағдыларын дамытудың мынадай тиімділігін атап көрсете аламыз.

Біріншіден, студенттерді айтылым дағдысына үйретуде, екеуара сөйлеу дағдысын қалыптасады. Бұл студенттердің еркін сөйлеуіне, яғни тілін дамытуға мүмкіндік туғызары сөзсіз.

Екіншіден, жаттығулардың қарапайымнан күрделіге өтуі және оқытушы өз шеберлігіне қарай инновациялық технологияларды ұтымды пайдалануы сабақтың маңыздылығын арттыра түседі.

Үшіншіден, сабақ барысында ұсынылған жаттығулар студенттердің танымдық қабілетін арттырады.

Төртіншіден, студенттердің мәтін мазмұнын қазақша баяндай білуі, өз ойын жеткізу дағдыларын қалыптастырады, сөйлеу қабілеттерін арттырады. Мәтін мазмұнын баяндау арқылы түсінуі артады, сөздік қоры кеңейеді.

Көріп отырғанымыздай, тілді мамандыққа қатысты оқытудың ұтымды жақтары студенттер қазақ тілін кәсіби қатынас құралы ретінде қолдана алуында. Әрине, осыдан кейін студенттер кәсібіне байланысты меңгерген сөздік қорды жұмыс орнында пайдаланып, өз мамандығына қатысты ой-пікірлерін нақты, анық жеткізу дағдысы қалыптасатыны анық. Әрі қазақ тілінің танымдық қызметінің маңызы да арта түседі.

Түйіндей келгенде, оқытушының алдында отырған болашақ маманның тұлға ретінде қалыптасуына, өсіп дамуына, өзінің мамандығын саналы сезінуіне мүмкіндік туатынына жоғарыдағы жаттығулар дәлел бола алады. Осы тұрғыда мамандыққа сай қазақ тілін сапалы оқыту – қазіргі уақыт сұранысынан туындап отырған мәселелердің бірі болып табылады.

Әдебиет:

1. Интенсивные формы обучения языкам. – Издательство Казанского университета, 1984. - С.69.
2. Головин Б.Н. Терминнің ғылыми - білім берудегі рөлі // Термин және сөз. - Горький, 1979. - Б. 14-24.
3. Вестник КазНУ. Серия филологическая, №1(135). 2012. 309 с.
4. Атығаева К.М. Кәсіби қазақ тілі. Құқықтану мамандығына арналған оқу-әдістемелік құрал. – Петропавл: М. Қозыбаев атындағы СҚМУ, 2019. – 100 б.
5. Оразбаева Ф.Ш., Рахметова Р.С. Қазақ тілін оқыту әдістемесі: Оқу құралы. – Алматы: Print-S, 2005. – 170 б., Б.3-68.
6. Қадашева Қ., Омарова С.К., Карипжанова Г.Т., Айкенова Р.А., Абилямажинова Б.Ж. Қазақ тілі (В1, В2 деңгейлері). Оқу құралы. «Тұран-Астана» университеті. – Нұр-Сұлтан, 2020. – 295 б.
7. Амангелді А.А. Қазақ тілі (оқу құралы). – Нұр-Сұлтан, 2019. - 144 б.
8. Жапбаров А. Қазақ тілін оқыту арқылы тіл дамытудың әдіснамалық және әдістемелік негіздері. п.ғ.д. дисс. 2004. – 86 б.
9. Углубленное изучение русского языка в национальной школе. - Л.: Просвещение, 1989.

References:

1. Intensive forms of language training. - Publisher of Kazan University, 1984. - P.69.
2. Golovin B.N. The role of the term in scientific and educational // Term and word. - Gorky, 1979. - P. 14-24.
3. Vestnik KazNU. Philological series, No. 1(135). 2012. 309 p.
4. Atygaeva K.M. Professional Kazakh language. Educational and methodological tool for the profession of jurisprudence. - Petropavl: SKMU named after M. Kozymbaev, 2019. - 100 p.

5. Orazbaeva F.Sh., Rakhmetova R.S. Methodology of teaching the Kazakh language: Textbook. - Almaty: Print-S, 2005. - 170 p., P.3-68.
6. Kadasheva K., Omarova S.K., Karipzhanova G.T., Aikenova R.A., Abilmazhinova B.Zh. Kazakh language (B1, B2 levels). Educational tool. "Turan-Astana" University. - Nur-Sultan, 2020. - 295 p.
7. Amangel A.A. Kazakh language (learning tool). - Nur-Sultan 2019. -144 p.
8. Japbarov A. Methodological and methodical bases of language development by teaching the Kazakh language. Ph.D. diss. 2004. – 86 p.
9. In-depth study of the Russian language in the national school. - L.: Enlightenment, 1989.